

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده روان‌شناسی
رشته روان‌شناسی اسلامی گرایش مثبت‌گرا
پایان‌نامه کارشناسی ارشد

بازنمایی شخصیت روحانی در فیلم‌های سینمایی ایران: تحلیل محتوای کیفی سه فیلم سینمایی در دهه ۱۳۹۰ شمسی

استاد راهنما
حجت الاسلام دکتر حمید رفیعی‌هنر

استاد مشاور
حجت الاسلام دکتر عبدالله متقی‌زاده

دانش‌پژوه
حسین محمدی‌محب

اردیبهشت ۱۴۰۱

الحمد لله الذي
خلقنا من
الحمم

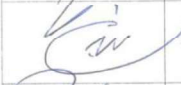
با کمال احترام و خادمانه استقبال با استنات از حضرت ولی عصر (عج) (علیه السلام)

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد حسین محمدی حبیبی رشته: روانشناسی اسلامی (روانشناسی مثبت گرا)

تحت عنوان: بازتابی شخصیت روحانی در فیلم های سینمایی ایران: تحلیل محتوایی کیفی سه فیلم سینمایی در دهه ۱۳۹۰ شمسی

با حضور استاد راهنما، استاد مشاور و هیأت داوران در موسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت در تاریخ ۱۴۰۲/۲/۱۷ برگزار گردید و پایان نامه

ایشان با کسب نمره ۷۰/۷۵ به حروف: هفتاد و هفت درصد تصویب شد. با درج خوب پذیرفته شد.

نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
مدیر گروه: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمدرضا احمدی	دانشیار	
استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر حمید رفیعی هنر	رئیس هیأت داوران	
استاد مشاور: حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر عبدالله متقی زاده	استاد داور	
استاد داور: جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر محمدرضا جهانگیرزاده	استاد داور	
نماینده تحصیلات تکمیلی: جناب آقای مصطفی رستمی	راهنما	

معاون آموزش موسسه

لایحه امضاء

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده روان‌شناسی
رشته روان‌شناسی اسلامی گرایش مثبت‌گرا
پایان‌نامه کارشناسی ارشد

بازنمایی شخصیت روحانی در فیلم‌های سینمایی ایران: تحلیل محتوای کیفی سه فیلم سینمایی در دهه ۱۳۹۰ شمسی

استاد راهنما
حجت الاسلام دکتر حمید رفیعی‌هنر

استاد مشاور
حجت الاسلام دکتر عبدالله متقی‌زاده

دانش‌پژوه
حسین محمدی‌محب

اردیبهشت ۱۴۰۱

تعمدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب حسین محمدبیگی فرزند محمدحسن متولد ۱۳۶۴/۰۹/۲۹ به شماره شناسنامه ۴۱۶۶ صادره از قم به شماره دانش پژوهی ۹۶۱۱۴۰۰۸ رشته روان شناسی مثبت گرا متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این زمینه از آنها استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک همسطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادرشده توسط مؤسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

حسین محمدی محب

امضاء

حقوق مادی و معنوی پایان نامه

چاپ و انتشار پایان نامه های تحصیلی دانش پژوهان مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت بیانگر بخشی از فعالیتهای علمی پژوهشی مؤسسه است.

اینجانب **حسین محمدبیگی** دانش پژوه رشته روان شناسی مثبت گرا مقطع کارشناسی ارشد، متعهد می گردم موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایان نامه ام با موضوع:

«بازنمایی شخصیت روحانی در فیلم های سینمایی ایران: تحلیل محتوای کیفی سه فیلم سینمایی

در دهه ۱۳۹۰ شمسی»

رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده اینجانب خواهد بود:
۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه، مراتب را قبلاً به صورت کتبی به معاونت پژوهش مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه به چاپ پایان نامه به صورت کتاب، اولویت با مؤسسه خواهد بود.
۲ در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان نامه به صورت کتاب توسط دانش پژوه، در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد:

کتاب حاضر حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته روان شناسی مثبت گرا است که در سال ۱۴۰۰ در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت به راهنمایی آقای حمید رفیعی هنر و مشاوره آقای عبدالله متقی زاده از آن دفاع شده است.

۳ به منظور غنی سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه، دو نسخه از آن به کتابخانه و دو نسخه نیز جهت بهره برداری به معاونت پژوهش اهدا خواهد شد.

حسین محمدی محب

امضا

چکیده:

با توجه به نقش‌آفرینی‌های روحانیت در پیروزی انقلاب اسلامی و پس از آن، این قشر در کانون توجهات قرار گرفته و به مرور، فیلم‌هایی با موضوع و حضور شخصیت روحانی تولید شده است. این تحقیق در پی پاسخ‌گویی به این سؤال بوده که بازنمایی شخصیت روحانی در فیلم‌های سینمایی دهه ۱۳۹۰ چگونه بوده است؟ جامعه آماری این پژوهش همه‌ی فیلم‌های با حضور شخصیت روحانی در دهه ۱۳۹۰ بوده که به صورت نمونه‌گیری هدفمند سه فیلم «فرشته‌ها باهم می‌آیند»، «رسوایی» و «پارادایس» انتخاب شدند. در این فیلم‌ها بر اساس تحلیل محتوای کیفی، رفتار شخصیت روحانی مورد تحلیل قرار گرفت و توسط کارشناسان روایی‌سنجی صورت پذیرفت.

پس از انجام مراحل کدگذاری، ۲۱ ویژگی شخصیتی برای روحانیون حاضر در این فیلم‌ها در کدگذاری انتخابی به دست آمد. به صورت کلی ویژگی‌های شخصیتی روحانی در فیلم‌های سینمایی دهه ۱۳۹۰ به سه دسته‌ی ۱. ویژگی‌های مثبت ۲. ویژگی‌های منفی و ۳. ویژگی‌های خنثی تقسیم‌بندی می‌شود. بر اساس نتایج، ویژگی‌هایی از قبیل «با وجدان و با محبت»، «هشیار و جامعه‌پذیر»، «باهوش و جسور» و «کم‌جرات، محتاط و فردگرا»، «فکور و خوش‌بین»، «اجتماعی، بی‌ادعا و خون‌سرد»، «خوشتن‌دار، متین و با ثبات اجتماعی»، «مصمم و منعطف»، «متعصب»، «سلطه‌گر» و «مصلحت‌جو و باهوش» برای شخصیت‌های اصلی و ویژگی‌های «سلطه‌گری و مردم‌گریزی»، «عدم جسارت و شجاعت»، «سطح فکری پایین» و «غیرطبیعی بودن رفتارها» برای شخصیت‌های فرعی فیلم‌های این دهه حاصل شده است.

کلمات کلیدی: سینما، شخصیت، روحانی، بازنمایی

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم	۱
۱-۱ بیان مسئله:	۲
۲-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش	۴
۳-۱ سوالات اصلی:	۶
۴-۱ سوالات فرعی:	۶
۵-۱ تعاریف نظری و عملیاتی:	۷
۱-۵-۱ بازنمایی:	۷
۲-۵-۱ شخصیت:	۷
۳-۵-۱ روحانی:	۷
۴-۵-۱ سینما:	۸
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش	۹
۱-۲ گستره اول: شخصیت	۱۰
۱-۱-۲ مفهوم‌شناسی شخصیت	۱۰
۱-۱-۱-۲ شخصیت در تئاتر و سینما	۱۰
۲-۱-۱-۲ شخصیت در روان‌شناسی	۱۱
۲-۱-۲ نظریه‌های شخصیت	۱۲
۱-۲-۱-۲ دیدگاه رفتارگرایی (یادگیری)	۱۲
۲-۲-۱-۲ دیدگاه روان‌پویشی	۱۲
۳-۲-۱-۲ دیدگاه پدیدارشناختی	۱۲
۴-۲-۱-۲ دیدگاه انسان‌گرایی (وجودی)	۱۳
۵-۲-۱-۲ دیدگاه آمادگی (صفات)	۱۳
۳-۱-۲ ارتباط دین و شخصیت	۱۹
۲-۲ گستره دوم: روحانیت	۲۰
۱-۲-۲ تاریخچه روحانیت	۲۲
۲-۲-۲ ارزش و جایگاه روحانیت	۲۳
۳-۲ گستره سوم: سینما	۲۵
۱-۳-۲ مفهوم‌شناسی سینما	۲۵
۲-۳-۲ اهمیت سینما	۲۵
۳-۳-۲ جایگاه سینما در ایران	۲۷
۴-۳-۲ تاریخچه سینما در ایران	۲۷
۵-۳-۲ سینما پس از پیروزی انقلاب اسلامی	۲۸
۶-۳-۲ سینما در کلام امامین انقلاب	۳۰

۳۱.....	۷-۳-۲ بازنمایی در سینما.....
۳۳.....	۸-۳-۲ نقش سینما در بازنمایی روحانیت.....
۳۴.....	۹-۳-۲ تاریخچه بازنمایی روحانیت در فیلم‌های سینمایی ایران.....
۳۶.....	۱۰-۳-۲ فیلم‌های دهه ۱۳۹۰ و بازنمایی شخصیت روحانی.....
۳۷.....	۴-۲-۴ پیشینه پژوهش.....
۴۱.....	فصل سوم: روش پژوهش
۴۲.....	۱-۳-۱ روش پژوهش.....
۴۲.....	۱-۱-۳ تحلیل محتوا.....
۴۳.....	۱-۱-۱-۳ اهداف روش تحلیل محتوا.....
۴۴.....	۲-۱-۱-۳ روش‌های تحلیل محتوا.....
۴۵.....	۳-۱-۱-۳ رویکردهای تحلیل محتوای کیفی.....
۴۶.....	۱-۳-۱-۱-۳ تحلیل محتوای عرفی و قراردادی.....
۴۶.....	۲-۳-۱-۱-۳ تحلیل محتوای جهت‌دار.....
۴۶.....	۳-۳-۱-۱-۳ تحلیل محتوای تلخیصی یا تجمعی.....
۴۷.....	۲-۱-۳ ابزار جمع‌آوری داده‌های تحقیق.....
۴۷.....	۳-۱-۳ مراحل انجام تحقیق.....
۴۷.....	۱-۳-۱-۳ جمع‌آوری فیلم‌های مرتبط.....
۴۸.....	۲-۳-۱-۳ انتخاب.....
۴۹.....	۳-۳-۱-۳ مشاهده اجمالی.....
۴۹.....	۴-۳-۱-۳ مشاهده و بررسی تفصیلی.....
۴۹.....	۵-۳-۱-۳ یادداشت‌برداری.....
۴۹.....	۶-۳-۱-۳ روایی‌یابی کدگذاری‌ها توسط کارشناسان.....
۴۹.....	۷-۳-۱-۳ اصلاح نکات کارشناسان و ترسیم مدل نهایی.....
۴۹.....	۴-۱-۳ شیوه‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۵۰.....	۱-۴-۱-۳ کدهای باز (رفتارها).....
۵۰.....	۲-۴-۱-۳ کدگذاری محوری.....
۵۰.....	۳-۴-۱-۳ کدگذاری انتخابی.....
۵۰.....	۵-۱-۳ تعیین روایی کارشناسان.....
۵۴.....	فصل چهارم: یافته‌های پژوهش
۵۵.....	۱-۴-۱ جدول کدگذاری.....
۵۵.....	۱-۱-۴ فیلم فرشته‌ها با هم می‌آیند.....
۵۷.....	۱-۱-۱-۴ کدگذاری باز شخصیت احمد در فیلم فرشته‌ها با هم می‌آیند.....
۵۹.....	۲-۱-۱-۴ کدگذاری محوری ۱ ویژگی‌های شخصیتی احمد در فیلم فرشته‌ها با هم می‌آیند.....
۶۴.....	۳-۱-۱-۴ کدگذاری محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی احمد در فیلم فرشته‌ها با هم می‌آیند.....
۶۷.....	۴-۱-۱-۴ کدگذاری انتخابی ویژگی‌های شخصیتی احمد در فیلم فرشته‌ها با هم می‌آیند.....

- ۴-۱-۱-۵ کدگذاری محوری ۱ ویژگی‌های شخصیتی روحانیون دیگر در فیلم فرشته‌ها باهم می‌آیند:..... ۶۷
- ۴-۱-۱-۶ کدگذاری محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی روحانیون دیگر در فیلم فرشته‌ها باهم می‌آیند:..... ۶۸
- ۴-۱-۲ فیلم رسوایی..... ۶۹
- ۴-۱-۲-۱ کدگذاری باز شخصیت روحانی در فیلم رسوایی..... ۶۹
- ۴-۱-۲-۲ کدگذاری محوری ۱ شخصیت روحانی در فیلم رسوایی..... ۷۰
- ۴-۱-۲-۳ کدگذاری محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی روحانی در فیلم رسوایی..... ۷۵
- ۴-۱-۲-۴ کدگذاری انتخابی ویژگی‌های شخصیتی کاراکتر روحانی در فیلم رسوایی:..... ۷۷
- ۴-۱-۳ فیلم پارادایس..... ۷۷
- ۴-۱-۳-۱ شخصیت حاج آقا فراستی..... ۷۸
- ۴-۱-۳-۱-۱ کدگذاری باز شخصیت حاج آقا فراستی در فیلم پارادایس..... ۷۸
- ۴-۱-۳-۱-۲ کدگذاری محوری ۱ ویژگی‌های شخصیتی کاراکتر روحانی در فیلم پارادایس:..... ۷۸
- ۴-۱-۳-۱-۳ کدگذاری محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی حاج آقا فراستی در فیلم پارادایس..... ۸۲
- ۴-۱-۳-۱-۴ کدگذاری انتخابی ویژگی‌های شخصیتی کاراکتر حاج آقا فراستی در فیلم رسوایی:..... ۸۳
- ۴-۱-۳-۲-۱-۴ شخصیت محسن در فیلم پارادایس..... ۸۳
- ۴-۱-۳-۲-۱-۲ کدگذاری باز شخصیت محسن در فیلم پارادایس..... ۸۴
- ۴-۱-۳-۲-۲ کدگذاری محوری ۱ ویژگی‌های شخصیتی محسن در فیلم پارادایس..... ۸۴
- ۴-۱-۳-۲-۳ کدگذاری محوری ۲ شخصیت محسن..... ۸۷
- ۴-۱-۳-۲-۴ کدگذاری انتخابی ویژگی‌های شخصیتی محسن در فیلم پارادایس..... ۸۹
- ۴-۱-۳-۳-۱-۴ شخصیت پژمان در فیلم پارادایس..... ۸۹
- ۴-۱-۳-۳-۱-۲ کدگذاری باز شخصیت پژمان در فیلم پارادایس..... ۹۰
- ۴-۱-۳-۳-۲ کدگذاری محوری ۱ ویژگی‌های شخصیتی پژمان در فیلم پارادایس..... ۹۰
- ۴-۱-۳-۳-۳ کدگذاری محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی پژمان در فیلم پارادایس..... ۹۳
- ۴-۱-۳-۳-۴ کدگذاری انتخابی شخصیت پژمان..... ۹۴
- ۴-۱-۳-۴ روحانیون دیگر در فیلم پارادایس..... ۹۴
- ۴-۱-۴-۱ کدگذاری باز، محوری ۱ و محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی روحانیون دیگر در فیلم پارادایس..... ۹۵
- ۴-۲ پاسخ به سوالات فرعی پژوهش..... ۹۶
- ۴-۲-۱ ویژگی‌های شخصیت روحانی در فیلم سینمایی فرشته‌ها باهم می‌آیند چیست؟..... ۹۶
- ۴-۲-۲ ویژگی‌های شخصیت روحانی در فیلم سینمایی رسوایی چیست؟..... ۹۶
- ۴-۲-۳ ویژگی‌های شخصیت روحانی در فیلم سینمایی پارادایس چیست؟..... ۹۶
- ۴-۳ پاسخ به سوالات اصلی پژوهش..... ۹۸
- ۴-۳-۱ ویژگی‌های شخصیت روحانی در سه فیلم سینمایی ایران در دهه ۱۳۹۰ شمسی چگونه است؟..... ۹۸
- ۴-۳-۲ ویژگی‌های شخصیت روحانی در سه فیلم سینمایی دهه نود شمسی از چه میزان روایی برخوردار است؟..... ۹۹
- ۴-۴ نتایج روایی بابت کدگذاری‌ها توسط کارشناسان..... ۱۰۲
- فصل پنجم: تفسیر نتایج**..... ۱۰۴
- ۵-۱ تفسیر یافته‌های پژوهش..... ۱۰۵

۱-۱-۵	مقایسه با پژوهش‌های دیگر:	۱۰۶
۲-۱-۵	تحلیل ویژگی‌های شخصیتی روحانی در فیلم‌های دهه ۱۳۹۰	۱۰۹
۱-۲-۱-۵	دسته اول:	۱۱۰
۲-۲-۱-۵	دسته دوم:	۱۱۰
۳-۲-۱-۵	دسته سوم:	۱۱۰
۲-۵	محدودیت‌های پژوهش	۱۱۱
۳-۵	پیشنهادهای پژوهش	۱۱۱
۱۱۲	منابع:	
۱۱۸	پیوست‌ها:	

فهرست جداول:

جدول ۱ -	عناوین فیلم‌های با حضور شخصیت روحانی به همراه مشخصات آن‌ها	۴۷
جدول ۲-	شباهت‌های دو فیلم «طلا و مس» و «فرشته‌ها باهم می‌آیند»	۵۶
جدول ۳-	کدگذاری محوری ۲ شخصیت روحانی در فیلم «فرشته‌ها باهم می‌آیند»	۶۵
جدول ۴-	کدگذاری انتخابی شخصیت روحانی در فیلم «فرشته‌ها باهم می‌آیند»	۶۷
جدول ۵-	کدگذاری محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی روحانی در فیلم رسوایی	۷۶
جدول ۶-	کدگذاری انتخابی شخصیت روحانی در فیلم رسوایی	۷۷
جدول ۷-	کدگذاری محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی حاج‌آقا فراستی در فیلم پارادایس	۸۲
جدول ۸ -	کدگذاری انتخابی ویژگی‌های شخصیتی کاراکتر حاج‌آقا فراستی در فیلم رسوایی	۸۳
جدول ۹ -	کدگذاری محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی محسن در فیلم پارادایس	۸۸
جدول ۱۰ -	کدگذاری انتخابی ویژگی‌های شخصیتی محسن در فیلم پارادایس	۸۹
جدول ۱۱ -	کدگذاری محوری ۲ ویژگی‌های شخصیتی پژمان در فیلم پارادایس	۹۳
جدول ۱۲ -	کدگذاری انتخابی ویژگی‌های شخصیتی پژمان در فیلم پارادایس	۹۴
جدول ۱۳ -	کدگذاری باز، محوری ۱ و ۲ ویژگی‌های شخصیتی روحانیون دیگر در فیلم پارادایس	۹۵
جدول ۱۴ -	ویژگی‌های شخصیت روحانی در سه فیلم سینمایی ایران در دهه ۱۳۹۰ شمسی	۹۸
جدول ۱۵ -	شاخص روایی کدگذاری انتخابی شخصیت احمد در فیلم فرشته‌ها باهم می‌آیند	۱۰۰
جدول ۱۶ -	شاخص روایی کدگذاری انتخابی شخصیت حاج‌آقا یوسف در فیلم رسوایی	۱۰۱
جدول ۱۷ -	شاخص روایی کدگذاری انتخابی شخصیت حاج‌آقا فراستی در فیلم پارادایس	۱۰۱
جدول ۱۸ -	شاخص روایی کدگذاری انتخابی شخصیت محسن در فیلم پارادایس	۱۰۱
جدول ۱۹ -	شاخص روایی کدگذاری انتخابی شخصیت پژمان در فیلم پارادایس	۱۰۲
جدول ۲۰ -	تعداد موارد کدگذاری شده در مراحل باز، محوری ۱، محوری ۲ و انتخابی	۱۰۵